

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Марийка Димитрова
Катедра „Германистика и нидерландистика“
Филологически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

за дисертационния труд на Ресена Стоянова Шутева,
докторант в задочна форма на обучение

към

Катедра „Германистика и скандинавистика“
СУ „Св. Климент Охридски“

на тема „Език и стил в новите медии.

Изследване на базата на откъси от немския чат knuddels.de”

научен ръководител: проф. д-р Детелина Мец

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология (Текстолингвистика)

Ресена Стоянова Шутева завършва през 2004 г. спец. „Немска филология“, а през 2008 г. – магистратура в СУ „Св. Климент Охридски“. От 2012 г. до момента преподава немски език като чужд език в Софийския университет и в УНСС.

През периода 2012 – 2015 г. Ресена Стоянова Шутева участва в уъркшоп, в национални и международни конференции, в лятно училище за докторанти във Вупертал, Германия.

От 2012 г. е докторант към катедра „Германистика и скандинавистика“ в Софийския университет по специалност „Текстолингвистика“.

Ресена Шутева представя дисертационен труд (в обем от 392 с.), в който обект на изследване са езикът и стилът на чат-комуникацията. Докторантката си поставя за цел да разкрие и анализира езиковите, стилистичните и комуникативни особености на чата, да определи неговите характеристики и място по отношение на текста и дискурса, да обоснове необходимостта от нов подход в изследването на чата (с. 5). В тази връзка докторантката допуска, че чатът заема междинно място между устната и писмената

комуникация, че използването на графостилистични средства има експресивна, компенсираща и стилооформяща функция, че тяхната употреба е индивидуално обусловена и зависи от същността на участниците в тази форма на комуникация (с. 6). Безспорна е актуалността на избраната тема на фона на динамичното развитие на новите технологии, на промените в медийната среда, в нагласите за комуникация, в стила на писане, и не на последно място, поради все още слабо проучените нови форми на комуникация.

Темата на дисертационния труд е разработена в рамките на 7 глави, има уводна и заключителна част, библиографски апарат, корпус, приложение. За целите на изследването е създаден корпус от 77 оригинални откъси от чат-разговори, попадащи в периода март – септември 2015 г.; библиографията обхваща над 120 научни публикации на английски, български, немски, френски език, както и публикации в интернет. Така структуриран, дисертационният труд отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитие на академичния състав в Р България. Количествената характеристика показва несъмнено обема на свършената от докторантката научно-изследователска работа по избраната тема.

В научното си изследване Ресена Шутева изхожда от публикации, насочени към новите медии и езиковите особености на интернет-базираната комуникация (Storrer 2001, Weißwenger 2007, Stähler 2002, Kron/Sofos 2003), като изтъква важността на концепции, които са прагматично ориентирани. Авторката се опира на класификацията на видовете компютърно-опосредствана комуникация според Дерменджиева (2012). Промените в условията на комуникация довеждат до появата на нови форми на писмена реч, каквато е и чат-комуникацията (първа глава, с. 7 – 14).

Ресена Шутева разглежда чата като представител на онлайн комуникацията и дискутира неговите характерни черти, използвайки актуални публикации на Weißwenger (2010), Fandrych/Thurmaier (2011) и др.. Изтъкват се допирните точки с разговора в устната комуникация, както и използването на елементи, типични за писмената комуникация. Привеждат се интересни езикови особености, които доближават чата до устната реч, като асимилация, употребата на англицизми, диалектни думи и изрази, междуметия, елипси и т.н. Но съществена отличителна черта е, че изразяването на отделните съобщения не

става едновременно с тяхното произвеждане, поради което чатът не може да бъде причислен към устната комуникация (втора глава, с. 15 – 42).

Използвайки понятията „текст“ и „дискурс“ Р. Шутева анализира чата с оглед на характеристиката „синхронност“, както и по отношение на опозицията „устност – писменост“ (трета глава, с. 43 – 54). Докторантката коментира наложени се концепции (Beißwenger/Storrer 2012, Dürrscheid/Brommer 2009, Hoffmann 2004, Crystal 2001 u.a.) и установява, че в най-голяма степен се подкрепя становището, според което чатът се разглежда като хибридна форма на границата между устност и писменост. В тази връзка трябва да се подчертаят критичният поглед върху модела на Koch/Oesterreicher (1994) и изводът за необходимостта от допълнителен инструментариум, за да се осъществи задълбочен анализ на чат-комуникацията (с. 54).

Такива допълнителни средства представляват определени графостилистични методи за предаване на послания, които в чат-комуникацията имат и функцията да заместват липсващи паравербални елементи. Това са напр. емотиконите, акронимите и съкращенията, писането с малка буква и др., чиято употреба и функция докторантката анализира на базата на създадения за настоящото изследване корпус и прегледно систематизира в онагледяващи таблици и графики (четвърта глава, с. 55 – 67). Интересен извод формулира докторантката в края на четвърта глава, според който водещо място имат компенсирани елементи за изразяване на положителни чувства в протичането на чат-комуникацията (с. 67).

Р. Шутева подчертава ролята и на други езикови средства с определена стилистична функция, напр. 1) *словообразователни модели* за създаване на нови думи, за които докторантката установява висока комуникативна и стилистична стойност в чат-комуникацията; 2) *писане с главни букви*, повторение на букви или пунктуационни знаци и др. с цел създаване на кохерентни връзки между отделните изказвания; 3) *форми на интернет-идентичност* – използването на псевдоними с цел анонимност на участниците в чат-комуникацията, което води до по-голяма свобода и по-големи възможности за експериментиране с езика в интернет пространството, но при съблюдаване на „чатикета“ (пета глава, с. 68 – 88).

За провеждане на стилистичния анализ Р. Шутева изхожда 1) от прагматичното разбиране за стил, 2) използва стилистично релевантни модели на поведение по Zandig

(2006), 3) привлича концепцията на Fandrych/Thurmair (2011), в която определящо място заемат комуникативната ситуация, текстовата функция и текстовата структура (шеста глава, с. 79 – 88). Сполучливият избор и обединяването на двете концепции, тяхното допълване с параметрите „фиктивна идентичност“ и „фиктивна реалност“ създават условия за задълбочен анализ на чат-комуникацията и допринасят за успешното решаване на поставените изследователски задачи.

Изложението в разгледаните шест глави свидетелства за научната осведоменост и компетентност на докторантката, за уменията да подбира и съчетава различни теоретични концепции, за да подходи комплексно към разкриването на езиковите и стилистични особености на чат-комуникацията. Докторантката успява да обоснове обогатяването на изходната концепция с инструментариум, с помощта на който ще могат да се анализират специфичните особености на дигиталната комуникация. В това се състои един от съществените приноси на представения дисертационен труд. Теоретично ориентираните глави подготвят в оптимална степен реализирането на аналитичната част.

Аналитичната част (седма глава, с. 89 – 104) би могла да бъде определена като първото статистическо изследване на честотата на употреба на използваните графостилистични елементи в чат-комуникацията в немскоезична среда. Въз основа на описанието на подбора на езиковия материал и начина на провеждане (с. 89 – 92) се налага изводът за компетентно реализирано изследване на стилистичните модели на поведение в този тип комуникация. Това обстоятелство рефлектира положително върху достоверността на постигнатите резултати, като изложението и таблично представеното обобщение на данните доказва първоначално формулираните хипотези.

Статистически изведените резултати потвърждават необходимостта от привличането на допълнителни параметри за стилистичен анализ на постигнатите в чат-комуникацията, а именно „фиктивна идентичност“ и „фиктивна реалност“. Интерес представлява наблюдението на докторантката, въз основа на изработения корпус, за симулация на близост от страна на потребителите. В езиково и стилистично отношение те постигат това с помощта на емотикони, астериск-конструкции, акроними и съкращения, повторение на букви и пунктуационни знаци, звукоподражания.

Дисертационният труд логично завършва с обобщение на постигнатите резултати, където докторантката посочва и възможности за разгръщане на темата в посока анализ на

конструкцията на самоличността (с. 105 – 106). Интерес биха представлявали и контрастивно заложените изследвания.

Приносите на дисертационния труд биха могли да бъдат систематизирани както следва:

- 1) проучена и обработена е актуална научна литература по въпроси на дигиталната комуникация, по-специално на чат-комуникацията, която е слабо изследвана и тясно свързана с новите медии, с влиянието, което те оказват върху социалния живот на хората и върху езика като средство за комуникация;
- 2) разработен е внушителен корпус, който обхваща 260 страници и представлява автентични откъси от чат-съобщения; корпусът може да послужи като основа за провеждане на други изследвания, насочени към разкриване на допълнителни особености на дигиталната комуникация;
- 3) изведен е модел за анализ, който е прагматично ориентиран, и чрез неговото прилагане се установяват характерни за чат-комуникацията езикови и стилистични особености; моделът би могъл да бъде използван за изследване на други нови форми на писмената реч в компютърно-опосредстваната комуникация;
- 4) установени и систематизирани са съответствията между паравербални параметри и компенсациите ги графостилистични средства в чата.
- 5) Дисертационният труд като цяло илюстрира успешно влиянието на комуникативната среда, в случая на новите медии, върху езика, стила на изразяване и поведението на участниците. Научното изследване се отличава с интердисциплинарния си характер, приложени са методи и концепции от областта на текстолингвистиката, стилистиката, графостилистиката, дискурсия анализ, прагматиката, семантиката.

Авторефератът отразява достоверно структурата и съдържанието на дисертационния труд. Тук проличава умението на докторантката да предаде в синтезиран вид основните съдържателни моменти на научното изследване.

По темата на дисертацията Ресена Шутева има 4 самостоятелни публикации на български и немски език (2 от тях са под печат). Това са изнесени научни доклади на национални и международни конференции. Само в полза на докторантката би било, ако се посочат пълни библиографски данни на публикуваните материали, както и на тези, които са под печат.

В заключение бих искала да подчертая, че с интерес прочетох дисертационния труд, представен от Ресена Шутева. Трудът е убедително доказателство за това, че докторантката владее научната материя, умее да коментира научните факти, да анализира езиковите явления, притежава умения и способности за реализирането на самостоятелни научни изследвания.

Изтъкнатите в становището положителни страни и приноси моменти на дисертационния труд са в подкрепа на предложението ми за неговото приемане и за положителна оценка на работата като цяло.

Убедено препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури на Ресена Стоянова Шутева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Текстоллингвистика).

07.10. 2016 г.

В. Търново

Изготвил становището:

проф. д-р Марийка Димитрова